

Waarnemingen bij een wielewalenest

JB. VAN DE PEPPEL.

Een Wielewaal zien we niet iedere dag, zelfs niet in een mooie zomer, en het nest zien we nog minder vaak en als we het vinden hangt het meestal erg hoog aan het einde van een tak.

Daarom was de boodschap, die een fruitkweker uit de Betuwe mij bracht, dat er weer een paartje Wielewalen in zijn appelboomgaard zat, erg welkom.

We zochten op 20 juni een middag tevergeefs, maar nauwelijks thuis kregen we een telefoontje dat het nest gevonden was tijdens het wegnemen van meeldauwscheuten. Er lagen drie eieren in het nest dat, ik zou bijna zeggen, zeer „handig” met raffia aan een appeltak was bevestigd.

Op 7 juli plaatsten we de schuilhut. Het nest hing $2\frac{1}{2}$ meter boven de grond. Door een viertal klaverruiters te lenen en daarop een plankiertje te leggen kregen we de schuilhut precies op de goede hoogte. De vogels hadden toen minstens 17 dagen gebroed, maar onze verwachting dat er nu zeker jongen zouden zijn klopte niet, want de drie eieren waren nog precies zo als op 20 juni.

Maandag 9 juli had de grote gebeurtenis dan toch plaats gevonden en nu konden er foto's gemaakt worden. De vogels trokken zich van de goed gecamoufleerde schuilhut niets aan. Geholpen door de dichte begroeiing van de appelbomen konden we in en uit de schuilhut gaan zonder dat de vogels ook maar in het minst verontrust werden. Onze grootste zorg betrof de dichtbij gelegen kersenboomgaard, niet vanwege de kersen, maar wel om het schieten dat in zulke boomgaarden

is te verwachten. Gelukkig zaten de kersen er zo dunnetjes dat het niet de moeite van plukken waard was en er dan ook niet „gekeerd” werd.

Dinsdag 10 juli kon de eerste serie foto's gemaakt worden. Het wijfje kwam al heel spoedig (fig. 1). Het maakte de indruk dat ze bang was voor haar eigen kroost. Zittend op de nestrand schrok ze telkens terug als de jongen zich bewogen, wat door de dunne wand van het nest duidelijk te zien was. Dit schichtige gedrag had niets met de schuilhut te ma-



Fig. 1. *Wielewaal-wijfje bij het nest.*
Foto Jb. van de Peppel, juli 1962.



Fig. 2. *Het mannetje geeft de jongen te drinken.* Foto Jb. van de Peppel, juli 1962.

ken, want enkele malen kwam ze met haar schichtige gedoe zelfs dicht bij de schuilhut zitten. Eindelijk zat ze op de drie jongen en bleef toen ook volkomen rustig op het nest.

Op de roep van het mannetje — wat klinkt dat prachtig in zo'n stille omgeving — verliet het wijfje het nest en plotseling zat het mannetje in al zijn schoonheid op 1½ meter voor me met een rups in de snavel. Zeer voorzichtig werd een der jongen gevoerd en na even gewacht te hebben werd het excrementje in ontvangst genomen en door de oude vogel ingeslikt.

In de loop der twee weken dat de jongen in het nest bleven, maakten we tal van foto's, in kleuren zowel als in zwart-

wit. Het mannetje voerde ongeveer tien maal tegen het wijfje slechts één maal. De eerste 12 dagen werden uitsluitend insecten gevoerd, grote en kleine rupsen en vooral nachtvlinders, die de vogels ondanks het vele spuiten met diverse bestrijdingsmiddelen blijkbaar gemakkelijk konden vinden. De laatste 3 dagen kregen de jongen nu en dan ook kersen waaruit zo te zien de pit verwijderd was.

Ik zag op één der zeldzame warme dagen in deze zomer, dat het mannetje aan de jongen drinken gaf. Het leek me een slijmerige vloeistof, zoals ook de foto, die het me lukte van dit tafereeltje te maken, suggereert (fig. 2).

De uitwerpselen van de jongen werden

steeds door de oude vogels ingeslikt, naar ik zeker weet tot en met de veertiende dag. Maandag 23 juli gingen de jongen uit het nest, hoewel ze nog niet vliegen konden. Ze huisden toen enkele dagen in de bomen naast de nestboom voor ze

ruimer baan kozen.

In die tijd nam ik waar, dat het mannetje nu en dan een gevecht leverde met zijn spiegelbeeld, dat hij zag in de ruit van een schuur, die op ongeveer 50 meter van de nestboom stond.

De Alkalibij (*Nomia melanderi*) in de staat Washington

B. J. D. MEEUSE.

Toen ik nog in het westen van Nederland woonde was ik, ieder voorjaar opnieuw, een beetje jaloers op de gelukkige inwoners van onze oostelijke provincies, die zoveel meer Brem (*Sarothamnus scoparius*) hadden dan wij. De bloemen van die plant zijn dan ook wel geschikt om een bloembiooloog enthousiast te maken. Zet een zwaar insect zoals een hommeltje of flinke bij zich op de kiel neer, zodat die een eindje naar beneden zakt, dan springt de bundel meeldraden die (gestrekt en als een veer gespannen) in die kiel gevangen zat, als een duveltje uit een doosje tevoorschijn. De vijf langste meeldraden krullen zich daarbij zó sterk om dat hun helmknoppen de hommeltje op zijn rug aanraken; de kortere tikken hem tegen zijn buik (fig. 1, 2, 3). Maar een lange beschrijving is eigenlijk veel te tam om het dramatische van het geval aan te geven. Het is volstrekt geen overdrijving om te zeggen dat de bloem *explodeert*; er zit zoveel kracht achter de beweging dat de bezoekende hommeltje in haast alle gevallen plotseling omgeven wordt door een wolk van stuifmeel. Een deel daarvan hecht zich natuurlijk dadelijk vast aan zijn ruige haren. Er is gewoon geen ontkomen aan, en zo is het waarlijk geen

wonder dat Brem op de meeste plaatsen waar bijen en hommels talrijk zijn zo goed kruisbestoven wordt en vrucht zet. In de Verenigde Staten, waar de plant naar men zegt door Thomas Jefferson is ingevoerd, heeft ze het eenvoudig fantastisch goed gedaan. Zo worden talloze heuvelhellingen in het westen van de staten Washington en Oregon er iedere lente door in het goud gezet.

Dank zij de inspanning van Heimans en Thijssse en de vele anderen die door deze pioniers zijn geïnspireerd, weet tegenwoordig haast elke Nederlandse scholier hoe bij de Brem de vork in de steel zit. Toch is het niet louter dwaasheid van mijn kant om het geval hier nog even aan te stippen. Het is nl. minder bekend dat de veel kleinere bloemen van Luzerne (*Medicago sativa*), die zich uiteraard niet zo goed voor waarneming lenen, een bestuivingsmechanisme hebben dat erg op dat van de Brem lijkt (fig. 4).¹⁾ En ik was er bepaald op gesteld om enig idee van dat mechanisme te geven omdat Luzerne, of Alfalfa zoals men de plant hier

¹⁾ De figuren 2, 3 en 4 zijn ontleend aan: B. J. D. Meeuse, *The Story of Pollination*. Copyright 1961 The Ronald Press Company.